

KOLOZSVÁRI KÖZLÖNY.

Szerkesztőség és kiadó-hivatal:
piacsor, Dietrich-ház, 277 szám.

Előfizetheti Kolozsvártt Stein János úr középüctai könyvkereskedésében, valamint a szerkesztőségnél; vidékről minden postahivatalnál. Előfizetési díj félévre 6 pf. évnegyedre 3 pf.

Hirdetések 10 p. kr. beiktatási bélyeg díj, s minden négyhasábos egy sor után 4 p. kr.-nak Stein középüctai kereskedésébe beküldése mellett kiadatnak.

GYÁSZHÍR.

A legmegszomorodottabb szívvel jelentjük egy e perczben vett hír nyomán, hogy ragyevű hazánkfia **PÁLFI JÁNOS** Küküllő-megye egykori képviselője jobblétre szenderült. Minden vagyonát (m. c. 15,000 p. frt) az erdélyi museumnak hagyományozta. Mennyi nagy embert veszünk!

PÉNZÜGYI TÁJÉKOZÁSOK.

III.

Közelebbi cikkemben azon kérdés fejtegetését ígertem: mi lehet remélhető feltétel, mely alatt tőkénk forgalmi pénzt kaphatunk a tőzsérektől?

A tőzsérek rendszerint arra vigyáznak, hogy pénzük törvényes kamata kijöjjön; de kik állampapírokat vásárolnak, ily legalis kamattal nem igen eléglik meg, mint-hogy már megszokássá vált, ezen téren a gyors forgalom által 10—20 pcentet is nyerni.

Hol állam-kárpótlásunk tőkéjével kínáljuk, azt fogják mondani kérdésen kívül: kifizetem az igazolandó tőke felét, egyharmadát; a többi, pénzem kezesítésére intabuláltatik... „ön fizetni fogja az általam kiadott előleg 5 petjét, mindaddig, míg a kárpótlási kötelezvények kiadatnak, (addig az utánok járó államkamatoakat a tulajdonos veendővén) akkor az összes tőkét ki fogom fizetni a bécsi börze árfolyama szerint 4, 5 vagy 6 pcent levonásával.”

Egy ily szerű ajánlatra számíthatunk a capitalistáktól; kikkel, ha úgy egyezhetünk, hogy kárpótlandó tőkénk felét előlegezzék, s a számvetéskor a börzei cursus szerint öt pcentet még benntartanak, akkor még szerencsés vásárt tettünk; mert úgy, ha a kárpótlás két év alatt végrehajthatnák, a kölcsönző akkor 10 pcentet nyerne: ellenben, ha két év alatt ki nem adatnék, s tán négyre nyúlna, a mi megtörténhetik, akkor a tőzsérnek az utolsó számitással csak 7½ pcent nyeresége marad, s ha a végleg-

ges kárpótlás még tovább halad, akkor ennél is alább száil nyeresége.

Például, hogy érthetőbb legyek, kicsinyben számitva.

Lekötünk 100 pfrtot egy tőzsérnek, erre előlegez ő nekünk 50 pfrtot, mely után adunk neki évenként 2 frt 30 kr. kamatot. Két év múlva adnák ki kárpótlásunkat, s akkor járna papirunk a börzén 80-as árfolyammal; a tőzsér ebből alkunk szerint levonva 5-öt, s beleszámitva az előlegezett kölcsönt, fizetne még nekünk akkor 25 frintot; vagy pedig mink fizetnénk ki neki 80 pfrtot, a mi mind egyre megy, s így kapnánk a már előlegezett pénzzel együtt 75-öt, tehát 5%-el kevesebbet, mint a mennyit pár év múlva a bécsi börzén kaphatnánk.

Ekkor a tőzsér 50 pfrt után két év alatt kapna 10 pfrtot, 5-öt az évi kamatban, 5-öt a végső leszámítás-kori 5 pcentben, s így nyerne 10 pcentet.

Ha ellenben négy év előtt nem adnák ki kötelezvényeinket, akkor kapna a tőzsér négy évi kamatot 10 pfrtot, s az utolsó kamatot 5 pfrtot, s így évenként 7 s ½ pcentet.

Ily alkut kérdésen kívül magunkra nézve kedvezőnek tarthatnánk, főképp a kisebb kötelezvényekkel bírók, kiknek öszvegek nem érdemi meg, hogy majd annak idejében állampapiraikat egyenest a börzén váltsák fel Bécsben, hanem azt akkor is itt fogják beváltani, mint most, 2—3 pcentel olcsóbban.

E szerint, ha nekünk egy tőkepénzes, urbéri tőkénk valódi értékének felét előlegezi, s tőlünk a végszámvetéskor a bécsi börze árfolyamán alul 7 s 8 pcentet kapna is, relative tűrhető vásárt tennénk: míg ellenben a tőzsérnek szép nyeresége lenne, azon esetben főként, ha kötelezvényeinket két év alatt kikapnók.

Midőn ily részletességekre szállottam, azt hiszem, nem fog senki arrogancia vádja alá ejteni, mintha tán a közönséget kiskorának tartanám, s valami nagy fontosságot helyeznék ezen számitásokra, melyek a börze tudományának csakis a. b. c.-jét képezik.

De előre bocsátottam, hogy nem azoknak irtam, kik mindezt jobban tudják és értik mint magam, hanem irtam

azok számára, kik soha hitel s állampapírokkal nem vesződven, éppen nem tudják, hogy mindazok minő fán teremnek. Az ember pedig lehet valamely szakban ismeretlen, a nélkül, hogy ez kisebbségére váljon.

Irtam pedig azon jó szándékból, hogy a számitásra bizonyos kulcsot bírjunk, s nehogy ismeretlen ígéretek által elámtatva, vidéki uzsoráskodások játéka alá essünk, a mint ez a nemzeti kölcsön, s most az „előlegek” körül is elégszer tapasztaltatott.

Legjobb nagy városokon, Kolozsvártt, Szébenben vagy Brassóban, s tán M.-Vásárhelyt is, hova tőkét remélünk, hiteles tőkepénzesekhez járulunk, s hogy velők illő alkut tehessünk, szem előtt tartani fennebbi számitásomat.

A többi sorsunk, körülményeink, s a tőzsérek magatartása határozza el.

Annyit újból meg újból mondok, hogy, ki kárpótlását beváltani nem kénytelen, vagy, arra sokkal jövedelmezőbb vállalat alkalmá által nem ösztönöztetik, legjobban, ha azt a kezén tartja, míg az a kincstár által be fog váltatni, s mindaddig szép csendesen felhasználja annak évenként kikapandó kamatait; mert nem mondok le azon reményről, hogy hazánkban előbb-utóbb földbirtokosi hitélbank leend, s akkor szerencsés lesz azon földbirtokos, ki ezen banktól részvényt vehetni képes lesz, s szerencsés a nemzet is, minél kevésbbé szorul ily vállalatban külföldi tőkepénzekre.

Nézzünk a börzei tudósításokra, s látni fogjuk, hogy éppen a bankegyletek actiai kérének legszerencsésebb folyammal; így például, a bécsi eskompte-bank (500 frintos) actiai, most a börzén 622½ frintal, a hitel egylet (200 pftos) részvényei 266 s ½ forinttal, melynél jobb sikerrel még csak a Ferdinánd császárról nevezett éjszaki vaspálya kérkedhetik, melynek (1000 pengő forintos) részvényei, a mint láthatjuk, 2291 ¼ forinttal vásároltatnak.

Figyeljünk ezen pénzviszonyokra, hogy magunkat az új téren, hová a nem keresett sors vezetett, tájékozni tudhassuk, s oda ne veszszünk.

EGY KIHALT CSALÁD TITKAIBÓL.

(Beszély)

Gr. Lázár Kálmántól.

(Folytatás.)

A báró belépte szakítá félbe Gertrud gondolatait.

— Bocsánat szép hűgom, hogy pár perczt elraboltam — szolt nyájasan.

— Bátyám, mindig szívesen vagyok ön körében, ön számára mindig tárvak termeim.

— És mégis zárva.

— Nem értem önt.

— Drága Gertrud, ön termeinek ajtai zárva vannak előttem, mint a rokon, a gyám előtt, de bűvhon kapuként zárulnának be, ha e rokon érzelmeiről merne szólni.

Gertrud összeresztent.

Tehát sejteltne nem esalta? Perczig nem mert felelni.

— Ön tréfál bátyám — viszonzá végre zavarabban, reszkető hangon.

— Nem, Gertrud, én nem tréfálok. Ön oly szép, oly jó, hogy önt nem szeretni lehetlen.

— Mi jut önnek eszébe, bátyám!

— Ne nevezzen eként. Én e nevet majdnem gyűlölöm, mióta köztünk válaszfalat jelez.

— Bátyám! — szolt a hölgy könnyező szemekkel, gyöngéden megfogva Forstholm kezét — bátyám! ön volt az, ki az atyátlan és anyátlan árvát nevelteté. Igaz, nem vagyok szegény, de vagyonom dacára kitudja hol hányódtam volna, idegen emberek között. Ön ennek hálával tartozom és igen fájna, ha kénytelen lennék tagadó válaszszaal sebezni szívét. Számuzza a támadó érzelmet kebléből.

Forstholm arcza elborult.

— Gertrud, én a legszerencsétlenebb ember leszek és általam, ha megtagadom tőlem kezdet.

— Bátyám! Bizalmat bízalomért. Szívem vérzi a gondolat, hogy önnek fájdalmat okozok, de én öné nem lehetek; én más szeretek s vagy az ő nője leszek, vagy senkié.

— Azt majd meglátjuk... válaszolt a báró szikrázó tekintettel hevesen.

De ez csak egy perczig tartott.

Forstholm arczára a boszuság kifejezése ült. haragudt önmagára, hogy elhagyta magát indulatától ragadtatni, miáltal kiesett szerepéből. Hanem azon már segíteni nem lehetett, azon ösvényen, a melyről letért, nem haladhatott tovább.

A tettetés, a leány háláérzetére hatniakaras már süketelen lett volna, tehát Romeoból Mephistová lőn.

És ez jobban is illett hozzá.

Jól van, szép hűgom — szolt hideg nyugalommal, mi Gertrudot megdöbbenetle. Mindaz, mire önt ily körülmények közt kérem, percnyi kihallgatás.

— Szóljon ön — susogá a szegény hölgy, ki reszketett, mintha mérges kigyó lopózott volna közelébe.

Gertrud, ha az, kit szeret, kiért engemet megvet.

veszélybe forogna s megmentését csupán ön eszközölhetné ki, áldozattal bár, mit tenne ön?

— Mit jelentsen ezen kérdés?

— Éppen semmit... Szeszélyes ötlet volt tőlem, hagyjuk abba.

— Szóljon ön nyíltan, szavai oly rejtélyesek.

— Ön nem akar tehát nőm lenni?

— Mondtam okaimat. De ismételve kérem, mondja ön, mit jelentse iménti kérdése.

— Majd rájövünk. Ön tehát, szép hűgom, később lenne a kolostor rideg magányában élni át szép fiatalága rózsás napjait, mint az ön oldalam mellett... No, ismerjük az ily regényes eszméket. Hanem az idő telik. En rövid kihallgatást kérttem s nem akarnék udvariasságot elkövetni hosszas maradásom által. Szóljunk tehát nyíltan. Miben utánozni fogom kedves hűgom példáját. Tehát, szép Gertrud! ön szépsége elbájolt ugyan, de én kezét kérttem. Fájdalom, be kell vallanom miképp a tönkretűnés szélén állok, s az örvénybe bukástól egyedül ön vagyona menthet meg.

Gertrud nem hitt füleinek.

Végzetlen kínos álomnak képzelé az egészet, s ingadozva közelede a báróhoz. Merőn tekintett reá, mintha megakarna felőle győződni, hogy az csakugyan nem álom, hogy valóban Forstholm áll előtte, és képes volt akint szólnia hozzá.

— Uram! ez sok — nyöge fájdalomtól fojtott hangon.

Ah, ez volt az első csalódása életében.

Ö, ha különös szeretettel nem is viseltetett gyámja iránt, de hálás volt iránta és becsülte őt.

Most ez érzetet keblébe a megvetés váltá föl.

Nagyon fájdalmas csapás ez egy ártatlan kebelnek.

— Ön talán, szép cousine elítél, rosszabbnak hisz, minő vagyok. Mindez különböző világnézetünk szüleménye. Ön képzete még a csillagok között bolyong, én pedig aként nézem az életet, a világot, a minő. Szólt a báró rendithetlen nyugalommal.

— Aazonban — folytatá — én nem leendek méltatlan, zsarnok férj. Én ön minden obajtását teljesíteni fogom. Önt pompa, fény környezendi, és nem leend eltávolitva annak köréből, kit ön szeret. Ah, tudom én azt, hogy néha igen hosszú, fárasztó út van a kéz és szív között, minek kísértésem még a haladást ez úton, miután alig lehet reményem azon czélomhoz jutatni!

Szóval, én önnek csak kezét kérem; szívvel rendelkezék szabadon. No s szép cousine?

Gertrud szólni akart, de nem jött egyetlen hang se ajkaira. Arcza halott halvány lett s miután egy megvető tekintetet lövelt a báróra, földre sűtő szemeit, mintha neki kellene pirulnia a hallottakért.

Jutalmazás.

Erdélynek fejedelme Báthory,

A ki előtt egy ország leborúl,

Kiszenvedett, nincs az élők között;

A büszke termet most egy véres hulla.

Kéjszomjas ajka többé nem mosolyg,

Kebléből elfogyott minden lehellet;

Ott fekszik meggyilkolva, véresen

Nagyváránál a Pecze partja mellett.

Az udvaroncok fényes serge, mely

Kegyének morzsáit epedve leste,

A TAGOSÍTÁSROL.

II.

Fentebb mondva volt, hogy a tagosítás abban áll, ha mindenik birtokos a maga egész földilettékét egy tagban — ha lehetséges — kapja, a tagosítás minden előnye ebben állván: azonban az csak ott alkalmazható, hol a föld egy és ugyanazon minőségű, vagy ha némely darabokban gyengébb is, de szorgalom által egyenlő jóságúvá tehető. A hol fele jó a határnak, fele rossz, ott kapják két tagban, úgy hogy kapjon mindenik a jóból, s jusszon mindeniknek a rosszából; — mert ha egynek csak a rossz hely jutna bár mily nagy kiterjedésű darab, még sem lehetne meg annyit, mint egy más többszörte kisebb de jobb hely, s ilyen helyen az osztályt nem lehetne kiegyenlíteni, s az illetők mindig elégtelenek volnának.

Legyen továbbá a hasított birtok, ha a környülmények engedik, minél kerekdedebb vagy négyszögű, s ezt általános szabálynak kell tekinteni; mert igen keskeny, s nagyon hosszú birtokon nem lehet a gazdaságot célszerűen folytatni, bajosabb bekerítettése, vagy körülárkoltatása, felosztása vagy az örökösök közötti felosztása, vagy — ha a szomszéd barázdáját fákkaik végig ülteti, — az árnyék egész nap azon kis földszalagon lévő, igen káros a birtokosokra, mert elvesz földjeiknek minden értéke, s reájok nézve, minthogy nem felelt meg a tett újítás a kívánt ohajnak, zugolódna a tagosítás célszerűtlensége ellen. Hogy pedig valaki illetékét öt-hat darabban kapja ki, az csak olyan helyen alkalmazható, hol a földekbeni különbséget kiegyenlíteni nem lehet, ennél több darabban kiosztani annyi, mint csebebről vederbe lépni, miután itt a kezelési rendszer alkalmazása nem csak hogy terhes, hanem lehetetlen.

Hogy pedig senkinek semmi rövidsége ne legyen a kiosztásnál, legyen a birtokosság vizsgálat alá minden sajátossága körülményt minden helyen, s a bíróság is ügyeljen, vajjon a szokás nem idézett-e elé körülményeket, melyek a törvényekkel ellenkeznek; mert azért, ha valami szokásban volt, még nem következik, hogy érvényes is legyen.

A tagosításnál sok függ attól miként hajtatik végre; ez adja az eredményt, s hogy üdvös hatása legyen, vizsgálnia kell mind a bíróságnak, mind a birtokosságnak az eljárási szabályokra, hogy törvényesen és részrehajlatlanul történjék; mondassék ki az elv, hogy minden helyen, a hol csak lehetséges, mind a volt földes ur, mind a volt jobbágyok mindennemű földjeiket u. m. szántó, kapáló sat. egy tagban összevissza kapják; ha pedig a földek mind természetükre, mind minőségükre oly különbözők volnának, hogy kiegyenlítésről szó sem lehet, akkor kapja mindenik két vagy több tagban, de a tagok száma mód nélkül ne szaporíttassék. Legyenek a táblák minél nagyobbabbak, mert ha mód nélkül keskenyek és szerfelett hosszúak, nehezítve van a munkára való kimenetel, a földekrei felügyelés, azok felosztása és áttekintése; legyen gond az itató helyekre, delelőkre, melyek számítási uton különös figyelemmel szakasztassanak ki, az utakra, hogy senkire se nehezedjenek, eléggé tágasak, s úgy menjenek a határon végig, hogy mindenik birtokos könnyen tagjához férhessen.

És végre gyamolittassék a kis birtokosság az által

is, hogy az ő illetőségök mindjárt a helység közelében adassék ki; mert ha távolabb esnék, kénytelenek volnának gazdasági tanyákat állítani, melyekre más különben semmi szükségök se volna.

Mind a birtokrendezésnek, mind a tagosításnak alapja a felmérés; miért is szükséges hogy a legnagyobb szigorúsággal és pontossággal történjék meg: az egész eredmény e munkálattól és a mérnök képességétől függ.

A törvény ily esetekben okleveles mérnök-megválasztását kívánja; az úgynevezett mérnök-gyakornokok vagy e téren műkedvelők munkálatait hitelesítés alá nem is engedi vétetni, s ha mégis a felvétel és kiosztás kéz alatt a törvényes bejelentés, hitelesítés és térképi aláírás nélkül megtörténne — miután ezen lépések megtétele a barátságos uton úgy, valamint per útján kivitt tagosításoknál egyiránt szükségesek, — törvénytelen és annyiban igen kényes kérdés, ha nem lép-e fel valaki a birtokosok közül, egy vagy több birtokos-társa ellen, alkalmul használván fel a solemnitások mellőzését.

Kérdzhetné valaki, honnét olvasom e törvényt, miután erről az erdélyi urbéri törvényczikkelyekben a többivel együtt hallgatnak? Ez eljárást 1848 előtt tartotta meg Erdély a magyarországi urbéri törvények alapján, s azt megerősítette a kormány 1853 dik márt. 2-diki rendeleteiben, s hihető az erdélyi urbéri törvény-cikkelyekben is helyet foglaland mindaz, a mi alább is következik minden változtatás nélkül, miután egyedüli biztos mód a munka tökéletessége felől meggyőződést szerezhetni. A magyarhoni szokás a törvényességek mellé még azt kívánja, hogy a mérnök egy bizonyos összevetéskössön le hypothecaul a birtokosságnak, azon esetre, ha számítási hiba, vagy pontatlanság, vagy a dolgok hanyaguli véghezvitelle csuszának a munkálatok folytatása közzé, s valami hátramaradása történék ezáltal a birtokosságnak, azon esetben azon összeg fedezze minden megkívántató szükségességeket; e törvényt és szokást oly merész és önhitt egyének hozták be, kik azt hívték, hogy azon csekély ösmeretekkel, melyeket iskoláikban a philosophában hallgattak, melyekben csak fogalom adatik a tanítványoknak a dolgokról, vagy egy kis gyakorlattal mindent kiveitnek, s végrehajthatnak, s neki vágtak a tagosításnak, mint a nyiri birka a pocsolyának. s ők is bele vesznek, s a birtokosság is egy rakas haszontalan költség megtételében benemaradt.

A mérnök munkálata olyan legyen, hogy az világosan kimutassa a határ terjedelmét, minden egyes birtokot külön-külön, mind a volt földesurakét, mind a volt jobbágyokét, belső és külső kiterjedését minden teleknek, mindennemű művelési ágat, erdő, legelő, vízenyős helyek térfogatát, azon felül minden fő és mellék-utak, patakok, omladványok, haszonvehetelenségek mennyiségét, s azval adjon ezen munkát a határ minden részeivel egy tökéletesen meggyező térképet, mely szemeink elé állítsa az egész határt kicsinyben, hogy világos áttekintést szerezhesen magának mindenki. E térkép segítségével tervezetik a birtokrészek új elhelyezése, felosztása és kihatása. A föld-könyv a térképnek magyarázata, melyben sorsszám szerint következzenek minden egyes földek, feljegyezve osztályzatát, művelési ágat, szomszédjait és kiterjedését.

SZÉKELY JÓZSEF, cat. mérnök.

Tordai levelek.

(Vége.)

Nem tudom megemészteni azt a gondolatot, mit mostanában kelletlenül gyakrabban penget egy némely jó barátunk, hogy t. i. segít rajtunk egy s más dologban hatalmasabb kéz, ha magunkon segíteni nem tudunk. Azt értem, hogy a kiskoru gyermeknek, meg a testi vagy lelki betegnek gyámja legyen, ki az ő érdekében gondolkodik s cselekedjék is. De mikor az önálló s szellemileg is nagykorúságra ért férfiú vagy testület felett kell annak érdekében a gyámsági jogot bene-male igénybe venni, ezt csak akkor tudnám érteni, ha az érdekeltek a viszonyok legyőzhetetlen hatalma, vagy tökéletes erkölcsi megbénulás által volnának téltenségre vagy tespedésre kárhoztatva. Ámde nem úgy van a dolog! az egyéni szabadságnak, a jobbra s tökéletesebbre törekvő akaratainak az anyagi javítások mezején a lehető legtágasb tér van fennhagyva, s bizonyára minden elmulasztás, s hanyagság itt saját rovásunkra történik. Nem csak józan eszélyesség s a körülményeknek higgadt megfontolása, hanem mindenek felett az idő és saját javunk által parancsolt korszerű reform-kérdések erőlyes felölélése, kivitelezése által kell bebizonyítanunk, hogy bizony a gyámság alól kinőtünk, s ezen a nemes önértzet legmélyebben sértő, s lealázó szelid iga alól magunkat emancipálni tudjuk is, akarjuk is.

Nem ok nélkül hozom fel én a gyámság kérdését, melyet talán bölcsebb tapintat, s józanabb számítással kikérhettünk volna. Tudjuk a hírlapokból a m. kormány komoly szándékát országsszerte gyümölcsenyésztő intézetek beállítására végett. Már az volna aztán reánk nézve a két magyar haza színe előtt — mikor a hírlapok nem győzik felszámolni ezen iparág körüli mozgalmat — valódi szégyenpolcra való kiállítás Erdély egyik első rangú magyar városának, hogy a mit saját erejére támaszkodva jó kedvében könnyedén s biztosan megteremthet saját kiszámíthatlan hasznára, azt mint a rossz gyermek — kit bottal kergetnek templomba vagy iskolába — kényszerítve, s reahajtvá tegye meg.

De ne mondhasa fölünk azt senki: „ez a nép nem értette saját érdekeit”. „ez a város egyedül áll, mely a gyönyört és hasznót párosító, a szívet nemesítő gyümölcsészetet sirva tanulta meg!” a maradék ne mondhasa: hogy érte másnak, és nem éppen nekünk tartozik köszönettel.

Én a gyümölcsészetet azon dolgok közé számítom, melyeket csak meg kell egyszer jó formán indítani, aztán magától, s önkéntesen fog menni, mint bizonyos barátom mondá, az étvagy éppen eves alatt jön meg, ez is azon vagyak közé tartozik, melyeket csak folytonos kiélgítés után lehet lecsillapítani. Ha egyszer a nemzedékbe gyökeret vert, átszáll az rendre minden időközön keresztül a maradéka kifogyhatatlanul.

Miképp gondoltam ki, hogy az első kezdetül jó következzel megtehesük, mondom, legalább meg lesz a lelkem nyugodva, a ki jobbat mond megköszönöm neki.

Igaz, megtörtént dolgot beszélek el. A minapában egy uri vendégem volt. Többek közt azt kérdi: mit olvasunk a casinóban? Elészámoltam rendre a magyar, meg a német politikai lapokat, aztán a szépirodalmi közlönyöket. „Most értem, u. m. egyik fő okát önök roppan elmaradásának az anyagi téren. Önök úgy teznek min

Eltűnt nyomából, nincs körülte most...
Miképp eltűnt a hűtlen árnyék este.

Hanem tacska ója: *) a hűségese eb,
Melyet szeszélyből felrugott gyakorta,
S melynek legfőbb egy kanczot vetett,
Ott öröklik, mellé fekvén a porba.

A fejedelem szívargó sebéit
Megnyalja néha, — nem azért hogy éhes:
Azt véli, hogy begyógyul így a seb...
Hűségese még reményit köt életéhez.

Majd harcra élesíti körmeit,
Mert látja, hogy fenn rabló madaraknak
Prédát-lest éhes csapatjai,
Nagy köröket rajzolva kavarognak.

E drága hullát meg nem tépíték,
Ormadarak!... el innen messze, messze!
Mig a hű örben mozdul egy ideg,
Lesz, a ki a halottat védelmezzé.

II.

Hűs Bethlen ül a fejedelmi széken, —
A kis hazának ügye s baja sok, —
Elébe állanak díjt követelni,
Bűszkén a fejedelmi gyilkosok.

„Mi készültök előttem el az útát
Nagyságos ur! nekünk köszönheted,
Mit hódolattal áll körül ez ország, —
Hatalmatat, fejedelmi székedet.”

„Meg lesz a díj — szól Bethlen föltekintve
Országos gondjainak közepett —
De menjetek s vezessétek be tüstént,
A hulla örét, a hitvány ebet.

*) Gróf Mikó Imre: Erdélyi Történelmi Adatok.

Ottan találtak összemarcangolva,
A fejedelmi maradványokon;
Nem kér jutalmat, mint ti követeltétek:
Hanem én őt is megjutalmazom.”

S a szolgálak a hű állatot behozák,
Minő beleg, mint összeroskadt!
Testének véres foltain meglátszik
A keselyűkkel folytatott csata

S szót Bethlen Gábor: „E hű ebnek itten,
Ki őrt állott a fejedelem felett,
Aranyláncot készítetek nyakára,
E hűtlen szolgálaknak — kötelet.

MENTOVICH FERENCZ.

KÖNYVISMERTETÉS.

Az erdélyi gazdasági egyelet Havi Füzetei. Népszerű közlöny, Erdély gazdasági viszonyai érdekében. Az igazgató választmány megbízásából szerkeszti Finaly Henrik, gymnasi-umi tanár és egyleti titkár. V. és VI. füzet sat.

(Folytatása és vége.)

Ez érdekes havi füzet 2-ik cikkét a „mezői gazdaság fő-életkérdéseinek” IV-dik száma követi, titkár Finaly Henrik urtól; alapos, tudományos jártasságot kitüntető értekezés a szépen befolyásról a növényzetre, s azon vegytani processusról, a mint az a légkörből a plánták életébe átköltözik, s ennek folytán a trágyában a közleggel feleslegességéről a növényzetre nézve. Oly szépen vitt tudományos cikk ez, mely akármelyik európai gazdasági lapban méltó helyet foglalhatna el, melyből a felvett alapszámán kívül, sok mindent tanulhat a tanulmányozó mezőgazda.

A trágya részleteit, s mi részben befolyását a növényzetre fejtegetvén értekező, értekezése alapszámját következő állításban emeli ki. „A közlételeg” mindig lényegforrás a növényzetre nézve, odaszállítása soha se árt, mindig hasznos; de

a földm. velésre nézve roppant fontossága annak tudása, hogy a közleggel odaszállítása a legtöbb haszonnövényekre nézve szükséges, s valamely trágya becsé nem attól függ, mennyi lényeg van benne, s becsé éppen nem áll arányban a bennfoglalt lényeg mennyiségével, a mint azt Német- és Franciaországban általában hiszik sat.

Fennebbi cikket a dec. 22-ki választási ülési jegyzőkönyve követi.

Ez ülése egyéb tárgyai közt érdekesnek találtattat Tauffer Ferencz ur jelentése a múlt nyári állatképzésen pályadíj nyert yorsh rei malacz hízekeységéről, mely egy éves és 4 hetes korában jutott igen soványan (1856 apr. 24 én) T ur birtokába s hét hónapi hizás után leöltetvén, szalonna 210, hús 21, hús 104, bél 32 font vált belőle.

A január 20-ki választmányi ülésen továbbá egy igen fontos irat olvastattat fel Fosztó Ferencz urnak, melyben a nevezetesebb szőlőfajok közt tesz értekező párhuzamot, alapos ismerettel.

Ezen értekezés kiemeli, hogy hazánk a kövér és sárga király-szőlőfajban bírja a megbecsülhetlen kincset; de szerfölött károsnak találja, hogy nem tudtuk azt más előrehaladott bortermelő példájára, elkülönítve termesztelni, s szüretelését értelmesen kezelni.

Nem akartunk e füzet felett se bírálatot adni, se tárgyaitnak tüzetes s naponkinti ismertetését lapunk szűköre nem engedheté; ezélünk csak azon szándékig terjedett, hogy ezen vállalat fontosságáról a gazdaközönseget egy-két kikapott eszme mutattványa által ismertségek meg, s úgy még inkább igazoljuk azon felszólalásunkat, melyet ez akár olcsósága, akár tartalma által méltán legkorszerűbb s legszükségesebbnek nevezhető válla-latt mellett lapunk hasábján már többször megtenni lelkisimere-tes kötelesség neknek tartottuk.

Ismételve fölémlítjük, hogy az éven át 12-er megjelenő havi füzetek ára 2 forint, s a gazdasági egyelet részvényesei számára pedig egy frint p. p. Az előfizetést helyben vagy posta útján Stein könyvkereskedésében tetheti meg, a példányok vagy helyből vitetnek el, vagy gyorszeréken — az előfizetők hite-lére — küldetnek meg.

az egykori deák, ki a téli ruha árán csemegét s nyálank-ságot vásárolt. „Nem érzem, mondék én, a vágást.” No hát meg mondom, felelő ő, önöknek geographiai hely-zetők, s terjedelmes birtokaik által a gazdasági tér van kijelölve, melyen magokat erősíteni, s a megfelelő is-mereteket meg kell szerezni. Önök pedig csak politizál-nak és nyálankkodnak. Elégedjenek meg kevesebb politi-kai lappal, s olvassanak gazdasági lapokat, gazdasági folyóiratokat, hozzásság meg a becsesebb gazdasági köny-veket is. Az okszerű gazdasáshoz nem elég a jó aka-rat, pénz, életrevalóság; ott főleg a művelt értelmessé-g szerepel. Most nyílt meg a szemem! Itt a bökken! miért pang nálunk a gyümölcsészet? miért larmázunk a commassatio ellen? Nem jó úton járunk, — saját hasz-nunkat nem ismerjük, — keveset okulunk, hol okulni kel-lene. Legyen szabad hát azt indítványozni, hogy a ca-sinóba megrendelendő lapoknál és könyveknél ezután gazdasági érdekeink is tekintetbe véssenek. Ez első szerény tanácslatom.

Három fiu-iskola van városunkban. Kérjük meg szé-pen az illetőket, hogy a dicséretes példát, melyet az uj-torjai tanító úr egy kis gyümölcsenyészto intézet alapi-tásával felmutatott, kövessék több iskolatanítóink is. Sőt kötelezze minden egyház iskolája vezetőit, hogy a nö-vendek fogékony lelkében ezen iparág iránt hajlamot fejleszteni, s abba azokat gyakorlatilag is bevezetni tar-tozzanak. A t. pap urak érdemesíthetik magokat ezen a téren is a város, sőt a haza haládjára.

A czehek kebelében a két testvér haza sok olyan vi-dékeiről találunk én egyéneket, hol a gyümölcsenyész-tés a lakosok kedvelt foglalkozása levén, az oltásban, fa-nemesítésben — ha csakugyan közlünk el nem feledik, — némi gyakorlati ügyességet s haszonvehető ismeretet sze-reztek. Szólitná fel hát a t. cz. tanács az illető testületek előjáróit, hogy a képes egyéneket kiválogatván, a mun-kaüres napokon akár a magánosok helyein, akár rendre véve a szőlőket, a számtalan vadfákat rendre oltogassák, s egyszersmind pajtásaikat a hasznos műtét útkaiba vezessék be.

Vana városon minden esetre néhány érdemes egyén, jártas és avatott a fanemesítésben. Keressük fel őket, s tisztességes napidíj mellett — mi mindnyájan, kik az ügy fontosságát értjük, feláldozva kényelmünket, naponként csak 3—4 órán kísérjük ki kertünkbe s hegyeinkbe. Ne szégyeljük megtanulni, mit másutt az iskolás gyere-kek jól tudnak, a kést meg a kaczrot forgatni, példánk fel fogja villanyozni az ifjúságot, s általa a gyümölcsé-szet városunkban meg lesz alapítva. Nyugalmazott kato-nak s hivatalnokokból lettek a leghevesebb gyümölcsé-szek, — mi kik a nyugalmazás korát még el nem értük, mennyivel inkább vagyunk ezen hasznos és nemes foglal-kozássra magunk s maradékaink érdekében felbiva!

Reménységem van, hogy a fennebbi pontok alatt kifejezett tanácslataim kedvező elfogadatlásban részesül-lendnek már a legelső tavaszszal, egyfelől a természet-teli társalgás nyájás kellemeinek megizlése, másfelől az aratott siker következtében annyira belé szeretünk ezen mesterségbe, miképp már ez év folytán legkomo-lyabban fogunk arról gondolkodni, miként alapsuk meg azt saját erőnkön, még pedig minden áron!

JEGESI.

Besztercze, ápr. 19. Nagy szerencsétlenség érte Besz-tercze városát. Tegnap estvéli 10 órakor a fautczában la-kó egy rézműves pajtájában tűz ütött ki, a felülről fuvó szél által élesztve, csakhamar elterjedt több utcákra, sok embert első álmából vert fel a vészharang kongása, s a nélkül, hogy valamiért megmentse, futott az utcára, hol a különbenis szűk utcákon szaladgáló bivalok, lovak, te-henek révedező futkosása közt menthette meg életét, és még, mint eddig tudva van, vagy 9 ember lett áldo-zatja a tűznek, köztük van Decani derék birtokos polgár is kit egy üszök ütött agyon. — Leégett a fautca északi so-rának fele, a belseőmagyarutca egészen, ugy a tükörtor-cza, a kórházutcának jobb sora és egy külvárosi utca; nevezetesebb épületek közül a tanácsház, a járási linánc directio, a csendőrség parancsnoksági szállása és a díszes luth. torony, hol a bolthajtás beomolván, a harangok ösz-veolvadtak, a templomis meggyúlt, de megveték idején a tüzet. — Az oltási rendszerek itt sem kiemelőleg alkal-maztattak, legtöbbet használt a majd minden utcán végig folyó kis kanális.

Cserhalomtáj. (Szegényedés, sertés-tartás s keze-lés.) Az idő eljárt a maga rendén; közeledik a tavasz, melynek zöldelő virányain a nagy apostol Pál „a re-ménység meg nem szégyenit” magasztos ígétét varázs-színekkel ecseteli lelkünk rétegeibe. O mik is lennénk mi nélküled, szép remény! Hová borulna, kivált a gazda ke-délye jelen viszonyaink között, ha nem remélhetne ter-ményeinek jobb áron több kelendőseget, elszórt birtoka helyett mielőbb tagosítást; — szóval pénzt, hogy magát fenntarthatssa?!

De a pénznél a magas százalék melletti kölcsönök jutnak eszembe, jóllehet az annyira keserves későbát edes anyját, a váltó aláírását, még csak most kezdjük is anulmányozni, a nálunk is már bekoszontott pénzkölté-

si düh és kivált divatos ruhákra, nem egy lányos apa és fiatal nejú férj bosszus ajkaira vont duzzogásokat.

Különös kor is ez a miénk. Az emberek nem akarják a paplan után nyújtózkodás egyedül biztos men-tőszertét gyakorlatilag alkalmazni. Pedig e nélkül minden szerencsés számitás, szorgalom és igyekezet hasztalan! Apáink drága véren szereztek hont nekünk, és tartották azt meg! És mi elő nemzedék könnyelműen pazaroljuk-e el a nemes ősök becsületes szerzeményét, nem gondol-va az utókor méltó átkával. . . . Nehéz időket élünk, igaz. A földbirtok túlterhelt körülmények alatt nyög. De mind-ezek felett bukásunk nem egyéb, mint az fogja előidéz-ni, mert nem tudjuk kiadásainkat bevételeink-hez mérsekelní. Ez az a véték pedig, mi a fiakban ezer iziglen fog meglátogattni.

De mit fárasztom én magamat a hosszas beszéddel? midőn a minden nyomon előforduló példák se képesek gyógyszerül szolgálni, hogy okulkunk, hogy kiabránd-uljunk. Hany birtok nincs már is eladva, és hany bir-tok szélső határainál nem hallszik már is a közelgő dob ela-dásra pergő gyonyos hangja. És mi még se ébredünk!

Pedig ha tudnánk nélkülözni, s a bár kevés jöve-delemből is félre-tett fillérekkel szerelgetni jóságaink-at és igyekeznénk egymástól eltanulni körülmények és helyiség szerinti szerencsés sikerre vezetőbb eljárásokat. még sok lenne megmenthető. Akkor daczolnánk körül-ményeink nehézségei felett, és a reménység nem szé-gyenitene meg! Amen!

Nélkülözés tehát, tanulás és a tanultak erélyes al-kalmazása legyen mindenütt. de kivált a földbirtokos osz-tály vezérrelve, munkásságának fő rugója.

Éppen ezért én levelezésim rendén az e vidéken eredményre vezetett gazdasági eljárásokat, s az a körüli tapasztalatokat felmutatni tűzém ki czélul *)

(Vége következik.)

KOLOZSVÁRI NAPLÓ.

= A „Magyar Futár” után majd minden magyar lap kö-zölte már azon hírt, miszerint N. Szebenben is akarnának mu-zeumot állítani, melynek alapjául a b. Bruckenthal könyv- és kép-tára fog szolgálni. Ha e hír alapossága felől majd a szász lapok jól állanak, megteszszük mi is megjegyzéseinket, melyekről elő-re is megmondhatjuk, hogy nem mindenben fognak megegyezni a „Pesti Napló” azon nézetével, hogy nem lenne helyeslendő, ha a szebeni egyen muzeumot állítanának, a minő a kolozsvári lesz.

= Mult vasárnap (f. hó 19-kén) Szerdahelyi Nelli és Phi-lippovics István, a Gyulai ur elosztott szántársulatának hatrama-radt tagjai „bücsu hangversenyül” egy „nagy zeneestélyt” rendeztek a nemzeti színházban. Részt vettek t. cz. Szilágyi Lórá k. a., ki „Atilla” című operából egy magánydalt és Ko-vacs Endre „Rózsa” című operából egy magánydalt és Ko-vacs Bauer ur, ki „Lucia”-ból Wilmers ábrándját játsza zon-gorán; a gr. Nugent nevet viselő 30-dik számú cs. k. gyalog-ezred zenekara és a helybeli zenekör t. tagjai szintén szívesek voltak közreműködni. Szerdahelyi Nelli az „árva rózsá” című dalra irt változatokat és Tauber „csalogánydalát”. Philippovics „Masnad er” című operából egy magánydalt és Verdi „Trou-badour”-jából egy áriát énekelt. A közönség nagy számmal je-lent meg, s igen elégtelen távozott; csak a rendezőre panaszo-ltak, a ki a csillár folygajtása helyett czélszerűbbnek találta a szupadot gyertyákkal ellátott állványokkal rakni be, hogy a kü-lönbén élvezetes zeneestélyt egy élezfaragó „szemrontó hang verseny”-nek volt kénytelen elnevezni. Mi ez alkalommal elég udvariások vagyunk semmi kiemelendőt nem találni e hangver-senyben, miután abban csak két egyén lépett fel, a kiket a bi-ralának joga van mellétekintetekől ment őszinteséggel ítélni meg.

= A versenyre idézett nagy töképenzesek másodikika is kö-zinkbe érkezett. A hitelintézet brassai fiókjának érdemes igazga-tója, M. a g e r ur is K ö v á r i ipartamaraik alelnok ural utalaz-tában két órai értekezletet tartott. A töképenzek e versenynek igen örvendhetünk, a mennyiben az papírjaik értékét mind emel-heti.

= Egyszerűsíteni kell. Lodiban Luigi Cavezalli hosszú tanulmányozás után egy oly rendszer felfedezésére jött, melynek folytán ezután nem szükséges a selyemnek hernyók általi termelése: azt közvetlenül az eperfa leveleiből nyerheti az em-bor; esz. Irják a lapok, hogy a k. sértetek meglepően, sikerül-tek már.

= Ismét egy néplap születik irodalmunkban. Magyar Mi-hál „Kalauz a nép jólétére” című hetilapot szándékszik ki-adni, Boros M. haly szerkesztése alatt. — Kalendarium! Néplap, Néplap, Kalendarium — Kunigunda — Eduardo

= Egy kaposvári levelezője a derék M. Sajtónak, azt ál-lítja, hogy Csokonai Vitéz M. haly esikő b ő r ő s k l a c s a je-lenleg Kis-Körpádon van S. J. földbirtokos birtokában.

Bácskában Stancs st. mezőváros „tolvajság ellen bizo-sító intézetet” állított fel. Egy titkos társulat, melynek élén az ottani cigány bíró, tiz mérföld g. híres betyár áll, vette fel e kötelezettséget, 2000 pfrá menő pénz és gabona fizetésért, mely jót áll a helyiség határon, vagy a házakban történhető minden tolvajságokról, rablásokról. A díj, év elteltéig, caut. o gyanánt a város kezén marad.

= Ő felsége kegyelmesen megígérte, hogy a nagyváradi vasut alapkövének letételében személyesen részt vevd.

= Mint hallszik, ő felsége körútjának programjában változtatás történik, a mennyiben június 17-én a Mária-Teréz rend száz éves innpe megszentelésére Bécsbe méltóztatik vissza-utazni, honnan megtérve folytatandja magas körútját.

= Ő felsége útja alatt az étket az udvari szakácsok által készítettnek. Csak a következő helyiségekben lesznek szeren-cések magánosok vendégelni meg az uralkodót: Pozsony-

*) Leghelyesb felfogás ez egy vidéki levél egyik legfon-tosb érdekéről.

ban a herczeg-prímás, Sztrecsenben Szász-Koburg her-czeg, Körmeden Batthyáni herczeg és Vasvárott herczeg Eszter-házy.

= Az Allgemeine Zeitung ugyancsak megtámadja a magyar conservatívet, kik, állítása szerint, a monarchia egysége ellen volnának. s a néppel teljesen ellenkező hangulatban. Nem tud-juk részünkről, hogy ő conservatív pártunk valahol e részben nyilatkozott volna, s így azt se, honnan meríti az Allg. Zeitung azon tudományát, hogy e pártnak ez idő szerint csakis az in-dustrialis téren cselekvő emberei népszerűtlene volnának. Mink kik a conservatívekhez nem tartozunk, midőn e párt állott; most tagjainak generositása s hazafiasága előtt meghajlunk, és ke-vésbbé találjuk őket általában népszerűtleneeknek — mint valaha.

= A bécsi középonti hitelintézet igazgatója Richter, a lapok szerint, eddig Brassóban lehet. A mint a Kronst. Zeit. mel-léklapja hozza, már az esompte társulatok felállításáról szó van a brassói hitelintézetnél, jövő számunkban tüzetesebben.

= Hollósy-Lonovics-Kornéliának, a pesti nemzeti színház első énekesnőjének, a fővárosi magyar írók tiszteletük jeléül egy pompás albumot küldtek, melyet f. hó 13-kán (a t. művészno születése évnapiján) Dobsa Lajos és Vadnay Károly nyújtottak át.

= A pesti, komáromi, debreczeni hely. hivallásu, supe-rintendentiák világi s egyházi képviselői f. hó 16 kán Bécsben szándékoztak megjelenni, hogy ő felségéhez hódolattjesen fo-lyamodjanak, miszerint egy mindkét hivallásu zsinat megtartá-sát megengedni, s annak mielőbbi összehívását elrendelni mélt-óztatassék.

= A Dr. Ballagi M. által szerkesztett „Protestáns naptár” 1858-ra is meg fog jelenni.

= Győrött május közepén kezdve egy kereskedelmi és szépirodalmi lap fog megindulni egyelőre német szöveggel Ro-senzweig Antal felelős szerkesztése mellett.

= A „Hölgyfutár” szelleműs londoni levelezője írja: „Reményi (európai hírtü hegedűművész hazánkia) a royal society előtti fölléphetése ellen cselszövényskedtek igricei, s miután még is meghívottat, legalább azt remélek, hogy a művészkör igényeit nem fogja kielégíthetni. Diadalma azonban tökéletes volt, s én szívemből örvendek e diadalrólí hírt hazánk közönségével tudatni. Reményi most Párisban van, hova szíves meghívást kapott lady L—dale-től, ki a magyar zenének, költ-észetnek, nyelvnek s mindennek, a mi magyar, nemes keblű és lelkesült barátja.”

Ideiglenes cselédrendtartás Erdély nagy-fejedelemségre vonatkozólag.

(Folytatás.)

21. §. A hol a bérben táplálék is van kikötve, az legyen egészséges és elegendő. A táplálék külön módját és mennyi-ségét kikötni nem szabad.

A hol ruha és fejezsmű van kikötve, az a szolgáló osz-tály viszonyaihoz mérve szolgáltatandó ki.

A gazda által vásárolt ruháknak bizonyos korszak után, vagy a szolgáltatási kilépéskori visszaadása felett a kölcsönös egyezkedés határozz.

Csupán csak piperére szolgáló vagy a cselédosztály viszo-nyaihoz nem illő ruha- és fejezsműket kikötni nem szabad.

A cselédek betegségeiről.

22. §. Ha a cseléd megbetegszik, a gazda köteles ápolásá-ról és gyógyításáról gondoskodni, s az arra tett költségeket csak akkor vonhatja ki a cseléd béréből, ha az saját hibája követke-ztében esett betegségbe.

Ha négy hétnél tovább tartó betegségben ez idő után a cse-lédet elbocsátják (29. §. 11 p.) és ez vagyonatlan, éppen ugy kell vele bánni mint más szolgálaton kívül levő szegény beleg-gel, s ennél fogva őt idején bejelenteni a közsegélljárónak.

23. §. Ha a cseléd betegsége bebizonyíthatólag a gazda hi-bájából következett, ez köteles az ápolásról és gyógyításról saját költségén gondoskodni, a nélkül, hogy valamely bérlevonásra joga volna; a cselédnek azonkívül még fenmarad igénye illető kármentesítésre.

24. §. A gazda saját házában is ápolthatja a beteget, de valamely nyilvános intézetbe vagy más helyre is elvitetheti, ha ez a beteg veszélyeztetése nélkül lehetséges.

A szolgálat alóli feloldozás, a felmondás.

25. §. Kölcsönös egyetértés mellett a szolgálati szerződés mindenkor fölbontható.

26. §. A gazda halála csak annyiban szünteti meg a szer-ződést, a mennyiben azt az örökösök nem akarnák fentartani. De ez esetben ezek kötelesek, ha a cseléd egész évre volt fo-gadva, három hóra, különben pedig egy hóra neki megtérítni bé-rét és kialakított élelmét.

Ha a megholt már fölmondott volt a cselédnek, csak azon rövidbe időre illeti ezt a kártérítés, a meddig még állnia kel-lett volna a szerződésnek.

27. §. E határozvány azon esetekre is érvényes, ha a gaz-daság vásár, csere, bérbeadás vagy más szerződésnél fogva más egyénre száll, mint a mely mint gazda a cselédekkel szerződött.

28. §. Ha nincs világosan kikötve, hogy a szerződés meg-állapított időszak lefolytával megszűnik, és azon tul nem terjed, csak előleges felmondás bonthatja fel az idő lefolytával a szer-ződést.

Egész évre fogadott cselédeknek legalább hat héttel, má-soknak pedig tizennégy nappal a szolgálatidő lefolyta előtt kell felmondani

Ha egyik fél se mondott fel annak idejében, a szerződés e hallgatag megegyezés folytán újra éppen annyi időre lesz érvé-nyessé, mint a mennyire eleintén meg volt kötve.

29. §. Tüstént és minden felmondás nélkül bocsáthatja el a gazda a cselédet:

1) Ha bármí okból teljesen haszonvehetlennek mutatkozik a cseléd arra a szolgálatátételre, a melyre be volt fogadva. 2) Ha a cseléd vaságon szegi meg szolgálati köteletségét, jelesen, ha akaratosszággal vagy makacs engedetlenséggel szegül gazdája vagy a cselédsemélyzet felügyelője parancsai ellen. 3) Ha gazdáját vagy hozzátartozóit, vagy a cselédseg felügyelőjét erőszakos-tel-tel, mocskolódo és szitkos szóval vagy becsületsértő rágalommal megbántja, cselédlársait a gazda vagy egymás ellen felbujtatja, vagy átalán a házbékét törekszik konokul folzavarni. 4) Ha lo-pás, csalás vagy sikksztás bűnébe esik, vagy cselédlársait ilyek-re esábitja, vagy a többi cselédek csalásait, sikksztásait vagy elidegenítéseit a gazdának be nem jelenti. 5) Ha megelőzött intés

daczára vigyázatlanul bánt tüzzel és gyertyával, gyufával, a hamuval, vagy sütőnél a zsírral gondatlanul jár, rossz gondviselés vagy bántalmazás által a rábizott lábas jószágot rongja vagy romlani hagyja, vagy konokságból, pajkosságból vagy durva elhanyagolásból gazdája tulajdonában kárt tesz. 6) Ha gazdája tudta nélkül annak rovására pénz veszt kölcsön vagy árukat hitelbe. 7) Ha 8 napnál tovább tartó fogságba esik. 8) Ha részegeskedésre, jutékra vagy más kicsapongásokra és erköletelenségekre, különösen ha gazdája gyermekeit vagy rokonait törekszik ilyekre csábítani. 9) Ha gazdája engedelmét nélkül éjén át kimarad vagy idegeneket hálsára befogad, vagy a házi rendet durván megsérti. 10) Ha saját hibája következtében ragályos vagy undorító betegségbe esik. 11) Ha gazdája vétkét nélkül négy hétnél tovább betegeskedik. A gazda mind ez esetekben tartozik az elbocsátást a községi előjárásnak bejelenteni.

A cseléd ez esetekben csak az elbocsátás időpontjáig követelheti bérét, fennmaradván a gazdának netalán kármentesítés igénye.

(Folytatása következik.)

KÜLFÖLD.

Anglia. Az angol lapok még mindig vitáznak a választási győzelmek fölött, s ujjaiakon számítgatják a kabinetnek vagy ellenzéknek valószínű erejét. Így a „Morning-Post” tudni akarja, hogy az eddiglen ismert 606 követ közt 329 szabadelvű, 72 szabadelvű-conservatív és 205 conservatív van.

— A China elleni háború komolyabb phasisba kezd lépni. A chinai császár kiáltványa annyit csakugyan mutat, hogy a mennyei birodalom ura hatalmasan tekeri az esztét, s eltökélve látszik az ellentállást legalább egy ideig megkísérteni. A kereskedés mindinkább nehezülő állása gyors és erőlyes elhatározást szűkségel. Angliában a legnagyobb tüzzel is folynak a készülétek. A Chinába szánt gőzgyunaszádokon éjnap dolgoznak. Franciaországban is készülődnek az angolok ezen legkeletibb hadjáratában résztvenni.

A chinai császár kiáltványa, melyet cantoni alkirály Yeh-hez intézett, ekkép emelgeti magas szemöldökét: A Nuy-To (csász. magániroda) főnöke a cantoni alkirályhoz. Legfelsőbb parancsra.

„Yeh! komoly mondanód van hozzád. Figyelemmel olvastuk az angol barbarok megtámadásáról írt jelentésedet; az összes Nuy-To megütöközt azon s mi elhatároztuk a császárt, daczára a bánatnak, melyet nagyseru kedélye a felett érezni fog, a dolgról értesíteni. Miután tizenegy különböző alakban beadványunkat megtettük, a császár kegyes volt ez ügynek körülményes magyarázatát meghallgatni mindenható akaratjának következők parancsai: „Yeh! Te az idegen barbarok ellen, kik téged megtámadnak, írtó háborút viselsz. Példás büntetést kell tőled kapniok. De mégis, ha a boszuállást elegendőnek találod, s ha ők a felett, a mit tettek, igaz megbánást mutatnak, ami nagylelkű urunka császár, ki a világosság fénytengerében honol, az ellenségeskedés megbüntetésébe s ez idegenekkel a kereskedelmi forgalom újból felvételébe beleegyeznek, úgy mint az hibás lépések elkövetése előtt volt.

„Yeh! Ezt úgy vedd, mint neked mondottam s közdöld a parancsod alatt álló mandarinokkal. Pekin, a 2. hold 10. napján. Tsau-Tsin-Jong, iroda-főnök.

A Morning-Post-” inti az angolokat, ne legyenek bűnrészesek az orosz vasut-vállalat elősegítésében, a melynek célja az orosz befolyást, az angollal szemközt, Persiában és Indiában jobban központosíthatni. Csulul ki lenne az angol tréfálva bizonynyal, ha az oroszok ily angol-ellenes tervet éppen angol pénzzel létesíthetnének. A „Times” azt hiszi, nem sok bizalommal van az angol kereskedőség oly vasututv íránt, melybe Odessa nincsen is befoglalva.

Mig a „Post” az orosz íránt tanúsítja, mily nagyon szereti, addig a „Times” az orosz-barát francziák fölött elmékedik a csendet igénylő nagy héten, mindamelllett is, hogy a nyugothatalmi szövetség még mindig „sérthetetlen” címet hord. „Az utóbbi években — mond a „Times” — s főleg a császárság alapítása óta, különös levertség szállotta meg Franciaország műveltebb osztályait. Ez országban a szabadság — 60 éves küzde-

lem tárgya — bizonyára hosszas időre, talán örök időre oda van.” S így tovább. Csak végül cseppent egy pár enyhítő balzsamot, azon hitének nyilvánításával, hogy a derek szomszéd számára még nincsen végkép ellankadva.

Russell lord nem fog határozottan a Palmerston-kabinet ellen föllépni; jövődö magaviselete attól függend, hogy Palmerston minő eljárás követend a parlamenti reform tárgyában, mely rendszabály Russell lord politikai programjának főpontját képezi.

— Irlandban több helyeken a választások alkalmával oly kicsapongások történtek, hogy katonai erőhöz kellett folyamodni, a csend helyreállítása végett. — Az irlandi megválasztottak nagyrészt sokkal kevésbé ismeretesek egyének, sem hogy azokat a különböző pártok közt osztályozni lehetne. Egyébiránt az irlandiak az alsóházban rendes különálló csapatot képeznek, s mindig azon pártot támogatják, mely Irlandnak legtöbb szolgálatot ígérkezik tenni.

Franciaország. A „Debats” a francziaországi titkos társulatokra nézve azon véleményét nyilvánítja, miszerint azoknak főoka a politikai élet tökéletes hiányában fekszik. Az angolországi munkások és többi osztályok között nem lévén tilos a szabad vitázás és nyilvános egyletekbe összehalphetés, ez okból náluk neveltségessé válik a titkos szövetekezés s oktan ténynyé az összeesküvés. Politikai jogot, napibér feljebb emelését, mindazt, a mit kívívni akarnak az angolok, fenghangon kívánják, egyesülnek s aláírásokat rendeznek, hogy azt elérjék. A munkásegyletek nyilvánosak, vannak elnökeik, költségvezetéseik, szervezetök éppen mint uraiknak; nyíltan küzdenek s buknak a munka csatamezején. Ellenben Franciaországban, ha tíz ember összejön, legtöbbször csak azért teszi, hogy összeesküdjék, s ha ezer jön össze, már kész a lázadás.

— Ledru-Rollin Londonból egy nyilatkozvánnyal bocsátott ki, melyben komolyan kárhoztatja azon franczia republicanusokat, kik a bekövetkezendő választások alkalmával a szavazástól visszahuzódnak, s ezáltal a császári kormány győzelmét mozdítják elő s nagyobbitják. E nyilatkozvány következtében Páris külvárosiban több választó bizottmány alakult, a kormány elleneinek egyesítése s szavazatuknak a republicanus jelöltek részére irányzása végett. Az izgatás napról-napra növekedett az egyetemi tanulók és a munkások között, mig végre a kormány a választó bizottmányok üléseinek véget vetett, s nem kevesebb mint 106 egyént fogatott el. Ezeket ugyan nem vonhatni felelősségre az állam bízossága ellen szőtt valamely összeesküvés miatt, de igen azért, hogy törvénytelenül gyűlekeztek.

Ledru Rollin kijelenti a lapokban, hogy e híresztelt összeesküvés nem egyéb, a tuileriák kabinetje diplomatia-politai fogásánál. Tudtul adja egyszersmind, hogy az angol kormánytól őt is a merény egyik közvetett bűnrészesének rágalmazták. Beszélk, hogy Ledru Rollin egy izgató kémet, ki magát menekültnek adta ki, lépésön ledobott.

Egy franczia tudósítás szerint, a nápolyi bonyodalom még mindig a régi állapotban van. Sokat beszéltek ugyan a franczia kormány nyájasságáról s kiegyenlítő lépéseiről, a nélkül hogy az ez iránti hírek alappal bírnának. A nápolyi tudósítások nem olyanok, hogy kiegyenlítésre lehetne kilátás.

Törökország. Montenegróban, mint az „Öst. Z.”-nak írják, — nőttön nő a fejtelenség. A megholt vladika 97 éves apját, s Danilonak és testvére a most rémhatalommal uralkodó Mirkonak nagyapját ez utóbbi Nyegusban elfogatta, mivel azzal valótlak, hogy ő segítette a megszökésben menyét, fia Petrovics György, tanácselnök feleségét. A nép fenyegetőleg kelt ennek partjára. A tanács kiszabadította az öreget, de az új törvény értelmében 14 azaz tizennégy pengő forint lefizetésére ítélte. György házát pedig felprédálták és összerombolták. Ugyanezen György ápril 4-én személyesen nyújtott át egy emlékiratot gróf Buolnak, b. Budberg muszka és b. Bourquene franczia követnek, melyet Montenegro népségének kilencz tizedrésze írt alá.

Riza bey, az első török követ, kit az orosz kabinet mint ilyent elismer, három igen kényes tárgyú utasítást vinne magával: először, értékre adja az orosz kormánynak, hogy a porta az Ázsiában levő mohamedán államok sorsa iránt, melyekre Oroszország diplomatiai vagy fegyveres uton akarna hatni, nem fog közönyös maradni; másodsor, Riza bey a Georgiában és Sirvában üldözött mohamedánok érdekében fel fog lépni; és harmadsor, azon krimiai jószágok birtokozimét és jövedelmeit követelni, melyek a török főváros templomai s jótékony intézeteinek tulajdonai.

Oroszország. A mult keleti háboru alatt szó volt a lapokban némi lázadás fölől, mely néhány ó-lengyel tartományban s nevezetesen Branitzki gróf birtokain ütött ki. Soha sem lehetett erről valami bizonyost tudni. Most a támadást ténynek bizonyítja be néhány büntetési ítélet, melyet most tettek hírre. Így ítéltek számkivetésre Sziberia legtávolabbi helyeibe Rosenthal Józsefet Volhiniából, s Skawronski Antalt Kiewből, azon lázítások miatt, melyek által a parasztokat a fennálló hatalom elleni fölkelésre igyekeztek bírni.

UJ POSTA.

— Párisból ápril 15-ről írják: „Hallomás szerint tegnap több nagyhatalom képviselői egybegyűltek volna a végett, hogy a neufchateli ügy szabályozása végett javaslatot formulázzanak.

— Mint a „Hamburg. B. H.”-nak Bécsből írják, franczia közbenjárásnak lehet köszönni, hogy Piemont az alessandrai melletti 20,000 főnyi tábor összevonásáról lemondott. A levelező reméli, hogy a diplomatiai félbeszakadt fonalak nemsokára ismét összefognak fűződni.

— Az angol új parlament maj. 7-én fog összeülni. Az ülésszak csak rövid ideig fog tartani, s csak az igen szükséges ügyeket fogják az alatt ellátni. Első rendű kérdés nem fog vita alá kerülni.

— A Dunafejedelemségek politikai kikelete most virit, mint egy tulipán. Van izgás-mozgás, clubbalakítás az unio részére, sőt mint a „Constitutionell”-nek írják, az unionak ellenére is. Az ily színű clubbokat a kormány pártolja, középületeket ad nekik által, s tán kész beszédekkel is az unio ellen. — A nagyhatalmak biztosai nagyrészt már megérkeztek Bukarestbe. A meny nyiben kivethni belőlük, ők az uniot pártolnak, de elene vagynak idegen herczag fejedelemsé válsztásának.

— Az orosz-piemonti barátságának újabb jele azon maholnap megkötendő szerződés, melynek értelmében Spezzia nevű kikötője orosz állomás lesz, hol Oroszország a Földközi-tengerre való állandó hajóhadat fog tarthatni. A jölelkű szárdnak megesett szíve a szegény szükölködő muszkan, s menhelyet nyitott számára.

— Mig Napoleon nagy hévvel üzi a békítő munkát, addig Palmerston nem kevesebb tüzzel folytatja harczi dolgait, s hogy minél gyorsabban áteshessék a China elleni háborun, szeretné a Napoleon s hozzá még az Egyesült-államok közreműködését megnyerni. Azt javasolja tehát, hogy hárman összeállva, a chinai partokon bizonyos pontoknak állandó katonai megszállását alapítsák meg, s az ebből eredő szabad közlekedés javalmaiban minden nemzetet részesltetnének. A franczia udvar, mielőtt e tervre válaszolna, az Egyesült-államok hozzá szólását kívánja megtudni. Bizonyosok lehetünk benne, hogy Jonathan nem fog a chinai lakomából elmaradni, természete levén neki, hogy nem iszik keveset, de sokszor.

— A „Pays” szerint, maga Persia kívánja, hogy a török-persa határpör a nyugoti hatalmak eldöntése alá terjesztessék. E pör már régi s ennek is el kell enyészni, mint a világ minden perpatvarának. Napoleon nem akar semmi békittetni valót hagyni hátra az ő kisfiának, mint hajdan Filep hódoltnai valót Nagy Sándornak.

Bécsi hírek. Ápril. 15-én Nemzeti kölesön 85. Magyar urbéri papir 80. Ápril 16-án Nemzeti kölesön 84. Magyar urb. pap. 79. Cs. kir. arany 7/10.

Tulajdonos és felelős szerkesztő: BERDE ÁRON.

Törvénytörési hirdetések

kivonatban.

Az erdélyi cs. k. helytartóság f. é. ápril 8-ról 7604 sz. a tudatja, hogy Galvicia stry és sambori kerületében bevétel után a marhavész újból keményen kezd pusztítani, a m. n. fogva meg van parancsolva, hogy ez országban a vásáros és más közlekedési helyeken szoros vizsgálat alá vegyék a szarvas marhákat.

Az erdélyi cs. k. banya, erdő és só-igazgatóság f. é. ápril 1-ről 2269 sz. a pályázatot hirdeti a dézsaknai sóhivatalnál megürlt cs. k. orvosi állomásra, 20 évi fizetéssel, szabadszállással és rendes sómennyiséggel. A pályázók adják be oda szabályszerű kérelmeket f. é. ápril 30-ig.

A m. vásárhelyi cs. k. járás-bírósg f. é. márcz. 17-ről 2454 sz. a felhívja a szilány János vagy örökösét, ellenőkö ügyvéd Nagy István által a Petrásko Katalinnak tartozó 100 e. ft íránt indított kereset védelmére, Targyalási batárnaf f. é. május 9-én d. e. 9-kor. Részokre kirendelt ügyvéd Jakab János.

A székely-udvarhely-megyey cs. k. törv.-szék f. é. márcz. 23-ról 421 sz. a felhívja sályi földmives Szutulus Istvánt és Herzán Jánost, ellenek egy sályi több lakos ellen, ügyvéd Gottschling Sam. által b. Apur Károly nevében 1500 e. ft erdőpusztításérti kárpótlás íránt indított kereset védelmére. Részokre kirendelt ügyvéd Huszár József.

A csik-sz-mártoni cs. k. járás-hivatal, mint bíróság, f. é. márcz. 15-ről 1187 sz. a felhívja kászoni impéri Bandi Józsefet, ellene, a cs. k. ügyvédség által, a havasi pénztárnak tartozó 12 e. ft íránt indított kereset védelmére. Részokre kirendelt ügyvéd Koródi József.

A kolozsvár-megyey cs. k. törv.-szék f. é. ápril 2-ről 3191 sz. a cs. k. d. t. hirdeti erdélyi birtokos idős gróf Bethlen János összes javaira. A hitelezők adják be oda követeléseiket f. é. aug. 1-ső napjáig, tömeg gondnok ügyvéd Fejer Marton ellen. A hitelezők jelenjenek meg f. é. június 30-án d. e. 10-kor a törv.-széknel az átengedett vagyonról további rendelkezés végett.

A besztzercei cs. k. járás-bírósg f. é. márcz. 15-ről 125 sz. a felhívja azon hitelezőket, a kiknek követelése lenne november 5-én 1856. Besztzercezn végrendelet nélkül elhalt gym-

nasiumi tanár Pfingsgraff Károly hátrahagyott vagyonához, adják be oda követeléseiket csőd szerinti kielégítés végett f. é. június 15-éig.

A m. madarasi cs. k. járáshivatal, mint törv.-szék, f. é. márcz. 21-ről 303 sz. a tudatván, hogy cathol. lelkész sámson-di Szabó Péter május 14-én 1854 meghalt, minden vagyona örökösévé gazdaszonyát Belik Józsefet tette, ez pedig nem fogadta el a végrendeleti hagyományt, tehát felhívja mindazokat, a kiknek örököségi joga lenne az elhunyt lelkész vagyonához, adják be oda örököségi nyilatkozatukat egy nevalatt, különben, mint örökös nélküli vagyon, az államra fog szállani.

A dézs-megyey cs. k. törv.-szék elnöksége f. é. ápril 4-ről 177. sz. a pályázatot hirdeti az ottan megürlt járulnoki állomásra 350. e. ft évi fizetéssel. A pályázók adják be oda szabályszerű kérelmeket négy hét alatt.

A bágyoni cs. k. járáshivatal f. é. ápril. 7-ről 1683 sz. a pályázatot hirdeti az alsó szolcsvai községjegyzői állomásra 450 e. ft évi fizetéssel. A pályázók adják be oda szabályszerű kérelmeket f. é. ápril 30-ig.